

Гура В.Л.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті досліджено сучасний стан соціального підприємництва в Україні, його роль у вирішенні соціально-економічних проблем та значення для сталого розвитку. Соціальне підприємництво розглянуто як новий та перспективний напрям, здатний інтегрувати економічні та соціальні цілі, сприяючи вирішенню таких викликів, як безробіття, нерівність доходів, соціальна ізоляція вразливих груп населення та екологічні проблеми. Особливу увагу приділено інноваційній складовій, яка виступає ключовим фактором підвищення ефективності діяльності соціальних підприємств. Акцентовано на важливості впровадження нових технологій, сучасних бізнес-моделей, а також інноваційних форм співпраці для забезпечення конкурентоспроможності підприємств. У роботі виокремлено основні бар'єри розвитку соціального підприємництва в Україні, серед яких брак законодавчої бази, обмежений доступ до ресурсів, недостатня обізнаність суспільства та низький рівень державної підтримки. Представлено аналіз міжнародного досвіду, що демонструє успішність соціального підприємництва у вирішенні соціальних проблем у країнах із розвинутою нормативно-правовою базою та розвинутою підтримкою інновацій. У статті запропоновано практичні рекомендації для інтеграції інновацій у соціальне підприємництво, зокрема створення бізнес-інкубаторів, акселераторів та кластерів, а також формування стратегій державно-приватного партнерства та співробітництва. Отримані висновки підтверджують, що соціальне підприємництво може стати важливим драйвером економічного зростання та соціальних змін, сприяючи формуванню сталого суспільства в Україні, особливо в період повоєнного відновлення.

Ключові слова: соціальне підприємництво, інновації, сталий розвиток, соціальна місія, державна підтримка, концептуальні засади, економічна стійкість, механізми державного регулювання, соціальні проблеми.

Постановка проблеми. Соціальне підприємництво в Україні є новим і перспективним напрямом, що активно розвивається в умовах сучасних соціально-економічних викликів. Його значення обумовлене потребою вирішення гострих соціальних проблем, таких як безробіття, нерівність доходів, соціальна ізоляція вразливих груп населення та екологічні виклики. Водночас глобальні тенденції, зокрема цифровізація економіки та зростання ролі соціальної відповідальності, створюють нові можливості для розвитку цього сектора. У цьому контексті соціальне підприємництво розглядається як ефективний інструмент сталого розвитку, який поєднує економічну діяльність із соціальною місією. Разом із тим, розвиток соціального підприємництва в Україні стикається з низкою проблем, серед яких відсутність законодавчої бази, обмежений доступ до ресурсів, недостатній рівень державної підтримки, низька обізнаність суспільства та відсутність чіткої законодавчої бази. Особливу увагу привертає недостатня інтеграція інновацій у діяльність соціальних підприємств, що значно обмежує їхній потенціал. У сучасних умовах саме

інноваційність стає вирішальним фактором ефективності соціального підприємництва, адже нові технології, сучасні бізнес-моделі та інноваційні форми співпраці забезпечують конкурентоспроможність і стійкість підприємств. Актуальність дослідження інноваційного розвитку соціального підприємництва зумовлена потребою в розробці концептуальних підходів, які дозволяють інтегрувати інновації в економічну діяльність підприємств з метою підвищення їхнього соціального впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Свідчить про зростаючу увагу до проблематики соціального підприємництва, його інноваційного розвитку та ролі в забезпеченні сталого економічного зростання. У роботі Браунагеля А. та Анфілова Д. (2022) соціальне підприємництво розглядається як важливий вектор розвитку економіки України. Автори акцентують увагу на його здатності вирішувати ключові соціальні проблеми через інтеграцію економічної діяльності та соціальної місії. Особлива увага приділена питанням ефективності таких підприємств в умовах недо-

статньої нормативно-правової бази та обмеженого доступу до ресурсів. Кленін О. (2023) досліджує концептуальні підходи до підтримки соціального підприємництва в контексті повоєнного відновлення України. Він наголошує на необхідності створення державних механізмів стимулювання соціальних ініціатив та інтеграції інновацій для подолання наслідків військових конфліктів і економічної дестабілізації. Ільченко В. (2022) та Ільченко В., Кисельов В. (2020) акцентують увагу на ролі інновацій у формуванні ефективного соціального підприємництва. У їхніх роботах наголошується, що інноваційні бізнес-моделі є ключовим фактором конкурентоспроможності, особливо в сільських регіонах, де розвиток соціальних підприємств сприяє економічній активності та інтеграції уразливих груп населення. Говоруха Ж. (2010) аналізує теоретичні підходи до визначення поняття "інновація". Вона підкреслює, що інновації є невіддільною частиною сучасного підприємництва, а їх впровадження забезпечує якісні зміни у вирішенні соціальних проблем.

Косач І., Жаворонок А. та Дегтярьов А. (2021) у своїй роботі розглядають фінансові аспекти інноваційно-інвестиційного розвитку. Вони підкреслюють важливість належного фінансування як основи для реалізації інноваційних проєктів, зокрема в соціальному секторі. Матеріали міжнародних конференцій (2016, 2019) доповнюють дослідження шляхом аналізу сучасних інноваційно-інвестиційних механізмів, які забезпечують розвиток підприємництва в умовах євроінтеграції [13, 12]. У них окреслено роль кластерів, бізнес-інкубаторів та державно-приватного партнерства в стимулюванні соціальних ініціатив. Праці Кравчук І., Лавріненко С., Бездітко О. (2021) та Лук'янчук О., Тікачук Т. (2019) зосереджуються на стратегічному управлінні інноваційним підприємництвом. Їхні дослідження підкреслюють важливість адаптації бізнес-процесів до умов сучасної економіки та необхідність впровадження стратегій інноваційного розвитку для забезпечення сталості. Узагальнення літератури дозволяє зробити висновок, що інтеграція інноваційних підходів у соціальне підприємництво є ключовим фактором його успіху. Водночас розвиток цієї сфери в Україні потребує системної підтримки на рівні державної політики, створення нормативно-правової бази та сприятливого інвестиційного середовища.

Постановка завдання. Метою цієї статті є розробка концептуальних засад інноваційного розвитку соціального підприємництва в Україні,

що передбачає аналіз сучасного стану цієї сфери, визначення основних викликів і можливостей, а також формулювання практичних рекомендацій щодо впровадження інновацій. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення кількох ключових завдань. Перш за все, це визначення сутності соціального підприємництва та його ролі у вирішенні соціально-економічних проблем. Також важливим є аналіз сучасного стану соціального підприємництва в Україні, включаючи вивчення законодавчих аспектів, доступу до ресурсів та рівня інноваційної активності. Особливу увагу приділено оцінці міжнародного досвіду інноваційного розвитку соціальних підприємств та можливості його адаптації до українських умов. Важливим завданням є розробка теоретичних і практичних рекомендацій для впровадження інновацій у діяльність соціальних підприємств. Це включає використання сучасних технологій, впровадження нових соціальних моделей та вдосконалення механізмів фінансування. Завершальним етапом є формування стратегічних підходів до державної підтримки інноваційного розвитку соціального підприємства, які враховують специфіку національної економіки. Ці завдання мають не лише теоретичне, але й практичне значення, адже результати таких досліджень сприяють формуванню нових підходів до вирішення соціальних проблем та розвитку національної економіки. Отримані результати дозволять створити ефективні механізми розвитку соціального підприємництва, спрямовані на підвищення рівня життя населення, розвиток регіонів та зміцнення економіки України. Інтеграція інноваційного потенціалу в соціальне підприємництво стане важливим кроком до досягнення сталого розвитку та вирішення актуальних соціальних проблем у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Соціальне підприємництво є новим та перспективним напрямом розвитку економіки України, що набуває дедалі більшого поширення в умовах соціально-економічних викликів. Ця форма бізнесу має важливе значення як інструменту для вирішення соціальних проблем, зокрема зменшення безробіття, подолання нерівності та інтеграції вразливих груп населення у суспільне життя. Дослідження тематики соціального підприємництва в Україні підтверджує її значний потенціал, але також виявляє суттєві проблеми та бар'єри, які заважають розвитку цього сектору. У статті Браунагеля А. та Анфілова Д. соціальне підприємництво визначено як явище, що поєднує комерційну діяльність

із соціальною місією. Автори наголошують на важливості інновацій, самоокупності та підприємницького підходу як основних ознак цієї форми бізнесу. Вони також підкреслюють, що соціальне підприємництво сприяє розширенню спектру послуг, підтримці соціально вразливих груп та зменшенню навантаження на місцеві бюджети. Приклади успішних ініціатив, зокрема проект «Сприяння розвитку соціального підприємництва», демонструють ефективність цієї моделі у вирішенні соціальних викликів [6].

Серед інших дослідників тематики соціального підприємництва варто виділити Галушку З., Завадських Г. та Тебенко В., які розглядають його як ефективний інструмент вирішення соціальних проблем. Галушка акцентує увагу на необхідності формування сприятливого законодавчого поля для розвитку соціального підприємництва. Завадських та Тебенко наголошують на важливості практичних аспектів, зокрема навчання соціальних підприємців та створення умов для їхньої фінансової підтримки. Серед ключових проблем соціального підприємництва в Україні автори зазначають недостатню обізнаність населення про його можливості, відсутність єдиного визначення цього явища та слабку нормативно-правову базу. Відсутність законодавства, яке б чітко регулювало діяльність соціальних підприємств, обмежує їх доступ до ресурсів та перешкоджає ефективній взаємодії з державними органами. Іншою проблемою є залежність українських соціальних підприємств від фінансування іноземними донорами, що обмежує їх стійкість та здатність до масштабування. Міжнародний досвід, зокрема приклади Великої Британії, Польщі та Італії, свідчить про значний внесок соціального підприємництва у національну економіку цих країн. У Великій Британії соціальні підприємства забезпечують роботою мільйон осіб та роблять внесок у 24 мільярди фунтів стерлінгів. Ці приклади доводять, що за умови створення сприятливого середовища соціальне підприємництво може стати потужним драйвером економічного розвитку [10].

Соціальне підприємництво в Україні набуває все більшої популярності як інноваційного інструменту вирішення соціальних проблем та забезпечення сталого економічного розвитку. Як зазначається в дослідженнях, таких як робота Ільченко В. [3], соціальне підприємництво є еволюційним етапом у розвитку бізнесу, яке поєднує інноваційні підходи та соціальну відповідальність. Воно базується на здатності створювати нові рішення для таких викликів, як бідність, нерівномірний розпо-

діл капіталу, підтримка незахищених верств населення, охорона довкілля та енергетична безпека.

Інновації в цьому контексті виступають центральним елементом соціального підприємництва, дозволяючи створювати нові продукти, послуги та бізнес-моделі, які одночасно вирішують соціальні проблеми та забезпечують фінансову стійкість. У світовій практиці соціальне підприємництво розглядається як форма діяльності, яка ставить пріоритет на соціальні цілі, але при цьому може бути фінансово прибутковою. Приклади таких інновацій включають створення нових матеріальних цінностей, забезпечення доступу вразливих груп до послуг за доступною ціною, а також розробку моделей генерування доходу від продажу давно відомих товарів для фінансування відповідних соціальних програм. Дослідження підкреслюють, що соціальне підприємництво в Україні стикається з низкою викликів, серед яких відсутність єдиної законодавчої бази, низька обізнаність суспільства про його можливості, а також брак доступу до фінансування. Більшість соціальних підприємств у країні працюють у межах малого бізнесу та спрямовують значну частину своїх доходів на соціальні цілі. Наприклад, пекарня «Горіховий Дім» використовує прибутки для підтримки соціальних проектів, а ветеранські бізнеси, такі як *Veterano Pizza*, забезпечують працевлаштування уразливих категорій населення. Попри виклики, соціальне підприємництво в Україні демонструє значний потенціал для зростання. Згідно з аналітичними звітами, у країні діють близько 1000 соціальних підприємств, які сприяють розвитку місцевих громад та інтеграції вразливих груп у суспільне життя. При цьому, важливою умовою їх успіху є підтримка з боку міжнародних організацій, уряду та громадянського суспільства, а також активне впровадження інновацій у їх діяльність. Соціальне підприємництво стає важливим елементом сучасної економіки України, забезпечуючи не лише вирішення соціальних проблем, але й створення нових можливостей для економічного розвитку. Інтеграція інновацій у цю сферу є ключем до досягнення її сталості та ефективності, що робить необхідним подальше дослідження і розвиток інституційної бази для підтримки таких ініціатив [3].

Соціальне підприємництво в Україні набуває особливого значення в умовах сучасних економічних і соціальних викликів. У сільських регіонах ця форма бізнесу стає важливим інструментом для підтримки сталого розвитку, створення робочих місць та вирішення місцевих соціальних проблем.

Як зазначено в дослідженні Ільченко В. та Кисельова В. [9] соціальне підприємництво слід розглядати як інноваційну форму господарювання, яка ґрунтується на поєднанні економічної діяльності з вирішенням соціально значущих завдань. Один із ключових аспектів розвитку соціального підприємництва – це впровадження інноваційних моделей господарювання. Інновації допомагають вирішувати широке коло питань, таких як екологічність, енергоефективність, підвищення рівня зайнятості та соціальна інтеграція вразливих груп населення. Згідно з авторською концепцією, соціальне підприємництво повинно інтегрувати принципи соціалізації господарської діяльності, що дозволяє ефективно адаптувати його до потреб сільських територій. Серед основних проблем, які стримують розвиток соціального підприємництва в Україні, виділяються:

1. Недосконалість законодавчого регулювання, соціальне підприємництво офіційно не визнане на законодавчому рівні, що створює перешкоди для його інституціоналізації, правового визнання та в свою чергу доступу до державної підтримки і податкових пільг.

2. Слабка інформаційна підтримка, брак обізнаності серед населення та підприємців про можливості та переваги соціального підприємництва обмежує його розвиток, що є критичним в умовах війни з росією.

3. Низька мотивація до створення соціальних підприємств, адже через високі ризики і недостатню підтримку з боку держави підприємці часто відмовляються від ідеї відкриття таких бізнесів.

У межах запропонованої моделі інноваційного господарювання важливу роль відіграють корпоративна соціальна відповідальність та партнерські відносини між підприємцями, громадськими організаціями та місцевими органами влади. Дослідження показують, що соціальне підприємництво сприяє сталому розвитку сільських територій через створення нових робочих місць, підтримку місцевих громад та формування позитивного соціального капіталу. Особливе значення має впровадження спеціалізованих програм підтримки соціального підприємництва, таких як проекти, спрямовані на розвиток соціальних шкільних підприємств у сільській місцевості. Такі ініціативи не лише сприяють економічному розвитку, але й формують серед молоді підприємницькі навички та соціальну відповідальність. Отже, соціальне підприємництво в Україні, особливо в сільських регіонах, є перспективним

напрямом, який потребує посиленої уваги з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства. Впровадження інновацій, створення сприятливого нормативного середовища та активізація інформування населення стануть ключовими чинниками для його подальшого розвитку [9].

На основі узагальнених поглядів науковців, інновація визначається як системний процес створення, впровадження та комерціалізації нових знань, технологій або управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства. В контексті соціального підприємництва, інновації забезпечують якісні зміни у вирішенні соціальних проблем, створюючи нові можливості для сталого розвитку як окремих підприємств, так і галузі в цілому. Інноваційний розвиток соціального підприємництва передбачає реалізацію як технологічних, так і організаційних змін, що забезпечують соціальну цінність. Зокрема, технологічні інновації включають розробку нових продуктів або послуг, спрямованих на задоволення потреб вразливих категорій населення. Наприклад, застосування цифрових платформ для підтримки людей з обмеженими можливостями сприяє їхній соціальній інтеграції. Організаційні інновації, у свою чергу, пов'язані зі зміною методів управління підприємствами, створенням нових бізнес-моделей, орієнтованих на соціальні та економічні результати [7].

Інновації в соціальному підприємстві можна розглядати як процес, результат або зміну. Процесний підхід акцентує увагу на динаміці формування ідеї та її впровадження, яка, проходячи через певні етапи, приводить до створення нового продукту чи послуги. Наприклад, соціальні підприємства, що створюють екологічно чисті продукти харчування, використовують інноваційні методи органічного землеробства для досягнення сталого розвитку. У межах статичного підходу інновація виступає як кінцевий продукт або вдосконалення технологічного процесу, що впливає на практичну діяльність підприємств. Класифікація інновацій у соціальному підприємстві дозволяє структурувати їх вплив на економічну та соціальну сфери. За галузями застосування інновації поділяються на організаційні, соціальні, промислові та аграрні. Наприклад, організаційні інновації включають створення ефективних моделей управління соціальними проектами, а соціальні – впровадження програм для інтеграції вразливих груп населення у суспільство. За темпами впровадження інновації можуть бути швидкими або поступовими, що визначає їхній вплив на ринок

і конкурентне середовище. Особливу увагу слід приділити інтегрованим інноваціям, які поєднують економічну, соціальну та екологічну складові. Такі інновації сприяють вирішенню комплексних завдань, наприклад, через впровадження енерго-ефективних технологій у соціальних підприємствах, що одночасно знижують витрати та покращують екологічні умови. Інновації в соціальному підприємстві також потребують належного інвестиційного забезпечення. Інвестиції, як ключовий ресурс розвитку, дозволяють підприємствам реалізовувати інноваційні проекти, модернізувати інфраструктуру та підвищувати свою конкурентоспроможність. За класифікацією, інвестиції можуть бути як грошовими, так і нематеріальними. Наприклад, інвестиції у навчання персоналу або розвиток цифрових технологій стають основою для успішного впровадження інновацій. Інновації виступають центральним елементом концептуальних засад розвитку соціального підприємства. Вони забезпечують створення якісних змін у діяльності підприємств, спрямованих на вирішення соціальних проблем, підтримку сталого розвитку та формування конкурентоспроможного середовища в Україні [8].

Механізми та моделі інноваційно-інвестиційного розвитку є основою для підвищення ефективності та стійкості соціального підприємства. У цьому контексті особливу роль відіграють фінансові, організаційні та стратегічні інструменти, спрямовані на стимулювання інновацій, забезпечення соціального впливу та залучення ресурсів [11]. Фінансові механізми є ключовим елементом підтримки інновацій у соціальному підприємстві. Наприклад, венчурний капітал, грантове фінансування та соціальні інвестиційні фонди надають підприємствам можливість залучати кошти для розробки нових послуг або продуктів. Також значну роль відіграє державна підтримка, яка може включати пільгові кредити, гранти або податкові стимули для підприємств, що реалізують соціальні проекти [13]. Організаційні механізми включають створення інноваційних кластерів, бізнес-інкубаторів та хабів соціального підприємства, які сприяють об'єднанню ресурсів і знань між підприємцями, неурядовими організаціями та державними органами. Такі платформи забезпечують доступ до експертної підтримки, інфраструктури та можливостей співпраці, що значно прискорює впровадження інновацій [1].

Стратегічні моделі, наприклад, модель потрійної спіралі, передбачають тісну взаємодію між

бізнесом, науковими установами та державою для стимулювання інноваційного розвитку. Для соціального підприємства це може означати спільне створення нових рішень для вирішення соціальних проблем, таких як працевлаштування уразливих груп населення або розробка екологічно безпечних продуктів. Ризики, пов'язані з інноваційною діяльністю, також мають важливе значення для соціального підприємства. Ефективне управління ризиками, включаючи оцінку можливих загроз, розробку стратегій їх мінімізації та моніторинг ринкових умов, дозволяє підприємствам зменшити невизначеність та підвищити ймовірність успіху інноваційних проектів [2].

Інноваційно-інвестиційні моделі розвитку соціального підприємства можуть бути різноманітними залежно від сфери діяльності. Наприклад, технологічна модель підходить для підприємств, що створюють нові цифрові платформи для вирішення соціальних завдань, тоді як модель організаційних інновацій спрямована на вдосконалення управлінських процесів і структури підприємства. Державно-приватне партнерство є однією з ефективних моделей для підтримки соціального підприємства. Це дозволяє об'єднати ресурси держави та приватного сектора для реалізації спільних соціально значущих проектів. Також важливо розвивати інноваційну інфраструктуру, таку як технопарки чи бізнес-інкубатори, які сприяють масштабуванню соціальних ініціатив і виходу на нові ринки [4]. Посилення вищеприписаних механізмів забезпечить стійкий розвиток соціального підприємства, сприяючи інноваційній активності, соціальним змінам та економічному зростанню. Це дозволяє підприємствам адаптуватися до змін, реалізовувати масштабні соціальні ініціативи та залишатися конкурентоспроможними.

Інноваційно-інвестиційні стратегії є основою сталого розвитку соціального підприємства, оскільки вони забезпечують ефективність, адаптивність та конкурентоспроможність у вирішенні соціальних проблем. Такі стратегії передбачають розробку нових соціально орієнтованих продуктів і послуг, впровадження сучасних технологій, освоєння нових ринків та залучення інвестицій для підтримки соціальних ініціатив. Основні види інноваційних стратегій у соціальному підприємстві включають продуктові, технологічні та ринкові підходи. Продуктові стратегії спрямовані на створення нових послуг чи продуктів, які максимально задовольняють соціальні потреби. Наприклад, це можуть бути програми з реабілітації ветеранів через створення інклюзивного біз-

несу. Технологічні стратегії передбачають використання інновацій, таких як цифрові платформи для надання соціальних послуг чи автоматизація процесів, що дозволяють ефективніше розподіляти ресурси. Ринкові стратегії орієнтовані на розширення географії впливу, зокрема шляхом адаптації продуктів до потреб локальних громад чи виходу на міжнародний ринок для залучення додаткових інвестицій [5]. Процес розробки та впровадження таких стратегій включає кілька етапів. Перш за все, аналізуються ресурси та можливості підприємства, а також тенденції у соціальному середовищі. Визначаються цілі, наприклад, підвищення зайнятості серед незахищених верств населення або зменшення екологічного впливу. Наступним кроком є розробка плану дій із визначенням необхідних ресурсів, термінів реалізації та відповідальних осіб. Важливою складовою є моніторинг реалізації стратегії та оцінка її результатів, що дозволяє коригувати плани в разі потреби [12]. Для залучення інвестицій соціальні підприємства повинні активно використовувати механізми венчурного капіталу, грантового фінансування та краудфандингу. Ефективне управління інноваційними проектами включає використання гнучких методологій, таких як Agile, які дозволяють швидко адаптуватися до змін. Особливу увагу слід приділяти управлінню змінами, оскільки впровадження інновацій може вимагати перегляду організаційної структури та процесів. Наприклад, це може включати навчання персоналу новим підходам чи технологіям, а також створення мотиваційної системи для підтримки активної участі співробітників у змінах.

Висновки. Результати дослідження концептуальності та інноваційного розвитку соціального підприємництва в Україні свідчать, що воно поступово перетворюється на один із ключових факторів вирішення актуальних соціально-економічних викликів. Еволюція цього напрямку в нашій країні, попри неоднозначний стан нормативно-правової бази та брак належної державної підтримки, демонструє значний потенціал у забезпеченні зайнятості вразливих груп населення, розширенні спектра соціальних послуг і створенні нових можливостей для сталого розвитку. Соціальні підприємства, виступаючи посередниками між ринковою економікою та суспільними інтересами, адаптують інноваційні підходи, спрямовані на формування нових бізнес-моделей, послуг і технологій, орієнтованих на розв'язання комплексних проблем: бідності, безробіття, нерівності, екологічних загроз і соціальної ізоляції. Комплексний

аналіз свідчить, що одним із важливих елементів успіху соціального підприємництва є його органічне поєднання з інноваційними підходами. Технологічні й організаційні інновації дають змогу соціальним підприємствам модернізувати бізнес-процеси, розширювати ринки та підвищувати власну конкурентоспроможність. Крім того, впровадження сучасних цифрових платформ дає змогу ефективніше організовувати роботу з уразливими категоріями населення, залучати дистанційно нових фахівців і донорів, а також посилювати прозорість та підзвітність соціальних проєктів. У контексті війни й економічних трансформацій, інноваційне переосмислення соціального підприємництва стає своєрідним «рятівним колом» для локальних громад, адже підвищує стійкість регіональних економік і пропонує реальні шляхи допомоги найбільш незахищеним верствам населення.

Важливим фактором розвитку соціальних підприємств залишається законодавче визнання їх статусу, що забезпечило б чіткі механізми стимулювання, податкові пільги та доступ до фінансування. Наразі значну частину коштів українські соціальні підприємства залучають через міжнародні грантові програми, краудфандинг чи благодійні внески. Це дає змогу реалізовувати соціально значущі ініціативи, проте обмежує їх довгострокову стійкість і масштабування. Тому вкрай актуальними є зміни в економічній політиці держави, спрямовані на формування сприятливого інвестиційного середовища, залучення венчурного капіталу та розвиток партнерських проєктів між громадськими організаціями, приватним бізнесом і державою. Проведені дослідження підтверджують, що успішний приклад інноваційного соціального підприємництва вже реалізований у країнах Європи. Результати діяльності британських, польських та італійських соціальних підприємств демонструють, що соціально орієнтовані бізнес-моделі можуть не лише зменшувати тиск на бюджет у частині соціальних виплат, а й створювати нові робочі місця, сприяти вирішенню екологічних проблем та забезпечувати додаткові джерела надходжень у національну економіку. Для України такі приклади є сигналом до активнішого поширення інноваційних технологій і моделей фінансування, які б давали змогу підприємствам бути самокупними, ефективними та водночас максимально корисними для суспільства. Важливими інструментами зміцнення інноваційного потенціалу є створення кластерів соціального підприємництва, де учасники можуть обмінюватися досвідом та ідеями, а також залучення наукових установ для розробки і впровадження

нових технологічних рішень. Значна увага має бути зосереджена на навчанні підприємців, розвитку компетенцій з управління ризиками, проектного менеджменту, маркетингу та фандрейзingu, що сукупно підвищить їхню готовність до експериментів і впровадження інновацій. Організаційні інструменти, зокрема бізнес-інкубатори та акселератори, можуть стати осередками для формування сприятливого середовища, де соціальні підприємства отримують доступ до грантів, спеціалізованих консультацій та сучасної інфраструктури.

Узагальнюючи наведені висновки, слід підкреслити, що інноваційність соціального підприємства в Україні має багатогранний потенціал

для покращення добробуту населення та розвитку економіки на засадах сталості й соціальної справедливості. Подальший прогрес цієї сфери вимагає збалансованої державної політики, розбудови нормативно-правової бази, системної фінансової підтримки та активного залучення міжнародного досвіду. Поєднання цих чинників із підприємницькою ініціативою та інноваціями здатне перетворити соціальне підприємство на потужний драйвер позитивних зрушень, що забезпечить економічний розвиток і сприятиме розв'язанню суспільно-значущих проблем.

Список літератури:

1. Dotsenko I, Matvichuk L. Model of evaluation of investment attractiveness of the enterprise. Modeling the development of the economic systems. 2021. Vol. 2, no. 2. P. 6–11. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2021-2-1> (date of access: 14.12.2024).
2. Guide: Державна підтримка інвестиційних проектів із значними інвестиціями – UkraineInvest. UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/analytics-research/explanatory-guide/> (дата звернення: 14.12.2024).
3. Pchenko V. Innovation as a conceptual basis of social entrepreneurship in Ukraine. Pryazovskyi Economic Herald. 2022. No. 1(30). URL: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2022-1-8> (date of access: 30.12.2024).
4. Kravchuk I., Lavrynenko S., Bezditko O. Management of innovative entrepreneurship: strategic development of business processes. Eastern Europe: economy, business and management. 2021. No. 6(33). URL: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.33-19> (date of access: 14.12.2024).
5. Lukianchuk O., Tkachuk T. Innovative strategy: essence, features of use, economic effect. Socio-Economic Problems and the State. 2019. Vol. 21, no. 2. P. 312–321. URL: <https://doi.org/10.33108/sepd2019.02.312> (date of access: 14.12.2024).
6. Браунагель А., Анфілов Д. Соціальне підприємство як сучасний вектор розвитку економіки. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-71> (дата звернення: 30.12.2024).
7. Говоруха Ж. А. Теоретичні підходи до визначення поняття "інновація". Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2010. № 35. С. 43–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2010_35_11 (дата звернення: 14.12.2024).
8. Деньга С. М. Сутність і класифікація інвестицій. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: збірник наукових праць. Кіровоград: КНТУ, 2007. Вип. 12, ч. 2. С. 176–185. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/items/db89fb1f-89a4-42bc-8553-74e3d702d55e> (дата звернення: 14.12.2024).
9. Ільченко В., Кисельов В. Концептуальні аспекти формування соціального підприємництва в селах і селищах України та моделі їх інноваційного господарювання. Economy and Society. 2020. № 22. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-37> (дата звернення: 30.12.2024).
10. Кленін О. В. Концептуальні засади підтримки соціального підприємництва у відновленні післявоєнної економіки України. Економіка і організація управління. 2023. № 4. С. 25–32. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2023.4.3> (дата звернення: 30.12.2024).
11. Косач І. А., Жаворонок А. В., Дегтярьов А. В. Фінансовий механізм інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва: сучасні аспекти. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2021. № 1. С. 16–22. URL: <https://doi.org/10.54929/pmt-issue1-2021-03> (дата звернення: 14.12.2024).
12. Розділ Секція Менеджменту // Матеріали III Міжнародна науково-практична конференція "Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи". 2022. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/issue/view/16260> (дата звернення: 14.12.2024).
13. Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 30-31 жовтня 2019 р. Полтава: ФОП Пусан А.Ф. 2019. 194 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28572/1/K_Kraus_2019.pdf (дата звернення: 14.12.2024).

Gura V.L. CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

The article examines the current state of social entrepreneurship in Ukraine, its role in addressing socio-economic challenges, and its significance for sustainable development. Social entrepreneurship is considered a new and promising direction capable of integrating economic and social goals, contributing to solving such challenges as unemployment, income inequality, social isolation of vulnerable groups, and environmental issues. Special attention is paid to the innovative component, which serves as a key factor in enhancing the efficiency of social enterprises. The importance of implementing new technologies, modern business models, and innovative forms of collaboration to ensure the competitiveness of enterprises is emphasized. The study identifies major barriers to the development of social entrepreneurship in Ukraine, including the lack of a legislative framework, limited access to resources, low public awareness, and insufficient state support. An analysis of international experience demonstrates the success of social entrepreneurship in addressing social problems in countries with well-developed legal frameworks and strong support for innovation. The article offers practical recommendations for integrating innovations into social entrepreneurship, including the creation of business incubators, accelerators, and clusters, as well as the development of strategies for public-private partnerships and collaboration. The findings confirm that social entrepreneurship can become a crucial driver of economic growth and social change, fostering the formation of a sustainable society in Ukraine, particularly during the post-war recovery period.

Key words: *social entrepreneurship, innovations, sustainable development, social mission, state support, conceptual framework, economic resilience, mechanisms of state regulation, social problems.*